

Rozhovor se Zdeňkem Bonaventurou Boušem [1975]

(Ze záznamu rozhovoru BB a LH 9. 1. 1975.) (ad Kom. – Šk.)

BB: ... a dělá tutéž chybu, kterou vytýká v tom předcházejícím odstavci, víš, že ten poměr církve za sov. ke státu se srovnává za poměr církve ke státu za cara. To je táž chyba. Ten car byl totiž panovníkem z milosti boží. To jen tak na okraj. A o tom východním pravoslaví (směje se)... to je zajímavý, my jsme byli také tak vychováni: pravoslaví, to je strnulá církev, která už nemá žádný život, a tak...) To je ideolog, jako každý jiný ideolog, který tu svou ideologii používá jako nástroj moci... Čili, to je myslím v nejkrajnějším rozporu s vírou, takovýto postoj a takovéto jednání. A subjektivně to dělá prostě jenom proto, že právě nemá víru, že se chce proto zajistit, nechce vůbec nic riskovat, chce se sám taky za tu ideologii schovat, a považuje ji za samospasitelnou. A toto je oficiální názor, oficiální myšlenková základna právě té institucionalizované církve, jak naší tak vaší. A ty říkáš, že jedině v téhle církvi mohu najít víru. Já ji tady nevidím. Já tam vidím pravý opak. Já naopak vidím tu víru tam, kde ti lidé mají odvahu více nebo méně se vzepřít této instituci.

L: Jo, ale ... to je přece možný jedině, této instituci je možno se legitimně vzepřít jedině zevnitř. Jakmile se jí vzepřeš zvenčí, tak jsi vedle. To je taková zvláštní...

B: Tady teda něco zvláštního je... ale já pořád nevím, proč tomu tak je.

H: Ale když se vzepřeš zevnitř, tak jsi hned venku...

B: Dokonce ne, dokonce ...

L: No ale je přece něco jiného, když tě vyhodí, a něco jiného, když člověk odejde sám.

B: A dokonce ne. Zajímavé je, že dokonce čím je ta církev zpátečnicktější, čím je víc ideologizovaná a víc názorově blízká takovému Škarvanovi, tak tím méně má odvahu někoho vyhodit. Ona se bojí sama proti těm kacířům – ve středověku, kdy měla světce a kdy měla mystiky, tak se nebála zakročit proti kacířům, ale teď se ...

L: Teď potřebuje pochopy ...

B: Teď potřebuje jenom ty pochopy, ano. Rozumíte, tam to potřebovala taky, protože neměla ten meč. Nicméně ona to rozhodla. A jenom je těm pochopům předhodila. Ona je předala světské moci. Dneska ...

L: Dnes se jim sama konformuje ...

B: Já si uvědomuju, jaká to byla obrovská věta od toho Vaňka, od toho generálního vikáře, čím dál tím víc, to slovo o mně, že v současné situaci se zdá být výhodným ponechat Boušeho ze strany církve na pokoji. Oni čekali, až mi bude vzat souhlas. Oni přesto, že jsem je příšerně rozčiloval, že mě považovali za kacíře a za člověka církvi škodlivého, neměli odvahu mi vzít ani jurisdikci. Oni třeba mi tu společnou zpověď mohli klidně zatrhnout, kdyby mi pro ten případ vzali jurisdikci. A to oni neměli odvahu, oni čekali na tu moc světskou. Čím je takhle ta církev oficiálně zparchantější, tak se tím víc bojí kohokoliv vyhodit. Ona to poradí, to už se stalo, že řekli, nejlepší bys bratře udělal, kdybys vystoupil

z církve, v zájmu církve. To ona poradit poradí. Ale nevyloučí ho. Když on nejde, tak to jde dál. Tohleto je zajímavý. Nějaké té poslední zrady, té nejposlednější jako by nebyla schopna.

L: No, schopná... spíš nebyla mocná. Schopná je všeho. Ale nemůže to udělat nějak, nebo prostě to vypadá, že to nedělá...

B: Klidně by to mohla udělat. . To máš jako s tím Küngem, prosím tě, jak už se dlouho ta kurie s tím Küngem tahá, že. A já si nedovedu představit, že by třeba v minulém století řekněme, jak by to dopadlo s theologem, který třeba za Pia IX. po prvním Vaticanu vzal v pochybnost infallibilitu papežskou. To si nedovedu představit, jak by to s ním dopadlo. To by přišla okamžitě suspense, exkomunikace a byla by ... no vzpomeň si na Augustina Smetanu, a jak se to dělalo. Vyvěšovalo se to na dveřích kostela, z kazatelen se to hlásilo ... a teď nic, najednou. Teď nic. To je přece už čtyři roky, co Unfehlbar vyšlo ... a nejenom o nějakou suspensi nebo exkomunikaci tu nejde. Jde jenom o venia docendi. Jde jenom o to, jestli člověk tohoto názoru ještě může přednášet na orthodoxním katolickém učilišti. To jsou už čtyři roky - a přednáší pořád. Takže tohle je taky pozoruhodné, ale pro mně to je

[pokračování chybí - pozn. red.]

(Diskuse 30. 1. 75 u Pal. - o porozumění a interpretaci atd.)

K. 9/33b

(výběr)

(H) Jak hovoříte, napadla mi přitom ještě jedna věc ve vzpomínce na tu Patočkovu přednášku, která v tomto smyslu, já budu uvažovat, ovšem neznamena pro Patočku nic nového, a také to neříká teprve on. Totiž při té interpretaci je možno se plně soustředit na toho myslitele, jak jste to říkal v onom rozlišení, a nechat stranou nebo jakoby takřka vypustit to, k čemu se ten myslitele ve svém myšlení vztahuje, odnáší. Ono to tam samozřejmě bude, ale bude to tam nikoliv jako takové, nýbrž pouze v rámci té interpretace. Čili když budeme hovořit třeba o téhle knížce, tak my nikdy v tomto pojetí legitimně nemůžeme přejít od Heideggera k tématu „řeč“, abychom totiž opustili Heideggera a mluvili o řeči. To jsem chtěl oživit jenom proto, abych ukázal ... Podívejte se. Já mám takovej dojem, že Patočka je obrovitý interpret, mnohem, nezměrně takřka obrovitější než je filosof. A teď: není-li to charakteristické, když on až tak pedanticky tam opraví - já jsem ještě opatrně hovořil, protože jsem se nechtěl do té diskuse pouštět, tak jsem mluvil ve svém příspěvku o tom, jak podle Patočky se paralelně vyvíjí svět a porozumění světu. A Patočka do toho až netrpělivě skočil, a řekl: no, svět to je to naše porozumění.

(Martin) A dokonce: je to bytí světa...

H: Ale není na místě otázka: je-li svět, a bytí světa, naším porozuměním, tak porozuměním čeho to je? Když naše porozumění je světem, tak tento svět jakožto porozumění je čeho porozuměním? Rozumíte, tady je cosi, kde se dělí dvojí cesta. Když my mluvíme o Heideggerovi a o jeho pojetí řeči, tak máme

možnost buď přesně myslet jako on „řeč“; anebo chceme porozumět jeho pojetí „řeči“ jako určitém pochopení „řeči samé“. Čili my rozliším na jedné straně Heideggerovo pojetí „řeči“ a „řeč“, jak my jí rozumíme – neboť není jiné možnosti. Řeč jako taková, sama o sobě, bez nějakého pojetí a přístupu, tady není, není nám přístupna a k dispozici. A teď nám Biemel říká – a dělá to mimochodem v jistém smyslu právem, protože Heidegger skutečně většinu svých studií koncipuje tak, že nutí své posluchače či čtenáře, aby opustili své vlastní myšlení. On jim jaksi nedovoluje, aby setrvali při svém myšlení, odmítá jim je opravovat, tj. diskutovat s nimi o tom jejich myšlení, on je prostě odvádí jinam. A jestliže se člověk nevzdá a nenastoupí tu cestu, po níž ho Heidegger vede, tak to má všechno ohromně ztíženo, nejspíš zabloudí, protože takřka není možno jinak porozumět Heideggerovi. Heidegger sám se stará, aby takový člověk zabloudil. On to dělá naschvál, aby ne bylo možno mu porozumět. Tedy jestliže ten Biemel tohle zdůrazňuje, tak to dělá věrně jako ten, kdo se nechává vést a ví, že toto je ta jediná cesta, jak porozumět Heideggerovi. (Šimon)

Smyslem mé otázky bylo, zda toto je pravda, zdali není možné nastoupit s Heideggerem tu dialogickou cestu, a zdali tedy musíme být nuceni nastoupit tu cestu, zaujmout tu roli, kdy položíme otázku a pak se necháme Heideggerem vést, zdali si nemůžeme dovolit jej na této cestě sledovat a vždy znovu dialogicky, to znamená stále s měnícím a opravujícím se vlastním stanoviskem, s ním ... Já si myslím, že alespoň tedy pro mne, je to jediná adekvátní možnost, jak se s tím Heideggerem vyrovnat. Já si myslím, že je filosoficky oprávněná, než ho tedy zavrhnout nebo vymezit se vůči němu v nějakém neadekvátním ... nebo ho opakovat ...